

ความเหลื่อมล้ำทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่ :
ภาพสะท้อนจากมุมอื่น และจากมุมเดียวกัน
Financial Inequality of Local Government in Chiang Mai Province:
Vertical and Horizontal Fiscal Imbalance

วลีรัตน์ แสงไชย*,

อาจารย์ ดร., สำนักวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เลขที่ 239 ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

บทคัดย่อ

ความเหลื่อมล้ำทางการคลังถือเป็นผลมาจากการดำเนินกิจกรรมด้านการบริหารงานคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผู้เขียนทำการรวบรวมข้อมูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553–2557 ทั้งในส่วนของรายรับ และรายจ่าย เพื่อนำข้อมูลนั้นมาประมวลผลหาค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) และการศึกษาดัชนีแบบไธล์ (Theil Entropy Index) ที่สามารถบอกได้ถึงความไม่เท่าเทียมของทุกคนในกลุ่ม และแต่ละกลุ่ม จากนั้นจึงนำไปกำหนดค่าเพื่อการสร้าง Lorenz Curve อันจะนำไปสู่การอธิบายใน 2 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะแรก ภาพสะท้อนจากมุมมองอื่น อันหมายถึงความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวดิ่ง และลักษณะที่สอง ภาพสะท้อนจากมุมเดียวกัน คือ ความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวนอน จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อสังเกตพื้นฐาน พบว่า มีความเหลื่อมล้ำทั้งในด้านรายได้และรายจ่าย โดยเป็นความเหลื่อมล้ำทั้งในลักษณะแนวดิ่ง และแนวนอน ทั้งนี้มีข้อเสนอแนะสำหรับแผนระยะยาว คือ การขยายฐานภาษีให้ท้องถิ่น นั่นคือ การจัดเก็บภาษีทรัพย์สินที่ดิน และสิ่งปลูกสร้าง อันจะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น และข้อเสนอแนะสำหรับแผนระยะสั้น คือ โดยการแก้ปัญหาช่องว่างทางการคลังหรือความเหลื่อมล้ำในด้านรายได้ โดยการคำนวณหาช่องว่างทางการคลัง ที่บ่งบอกถึงความยากจน ซึ่งจะเป็นวิธีการที่ช่วยเพิ่มงบประมาณแก่พื้นที่ยากจนที่อยู่ต่ำกว่าค่ามัธยฐาน ตามแนวทางสถานการณ์มิชูลิ้น โดยอิงแนวคิด Targeting for the Poor

คำสำคัญ

ความเหลื่อมล้ำ การบริหารงานคลังส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

* ผู้เขียนหลัก
อีเมล: j_waleerat@hotmail.com

Abstract

This paper studies the relation between financial about Local Government Revenue and Local Government Expenditure reporting quality and investment efficiency on a sample of data between 2010 and 2014. Using data for finding Gini Coefficient and Theil entropy Index follow to using data to plot Lorenz Curve. Current Compounding Crisis conditions in Local Government Finance in Chiang Mai Province that have resulted from Vertical fiscal imbalance and Horizontal fiscal imbalance. Suggestions in the long term; Including the following to expand the tax base and in the short term; Including the following to developmental imbalance targeting for the poor and income equality. Have a suggestion for the long-term plan is to expand the tax base, that is, the local property tax to support local governments with revenue increases in Chiang Mai Province, and suggestions for the short-term plan is to solve the problem of fiscal gap or inequality in terms of income. By calculating the fiscal gap indicates poverty, which is a method that enhances the space budget is sufficiently poor that is lower than the median income forecast from simulation in situation by targeting for the poor.

Keywords

Inequality, Local Government Finance Management, Local Government Organization, Chiang Mai Province

บทนำ

ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยถูกฝังรากลึกมาอย่างยาวนานซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในลักษณะที่มีสาเหตุมาจาก วิกฤติปัญหาเชิงซ้อน (Current Compounding Crisis) อันได้แก่ ประการแรก ความเหลื่อมล้ำตามธรรมชาติ คือ สาเหตุที่ทำให้คนเรามีความแตกต่างกัน เช่น สถิติปัญญา รูปร่างลักษณะทางกายภาพ ประการที่สอง ความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากการกระทำของผู้อื่น ถือเป็นความเหลื่อมล้ำในลักษณะปัจจัยเสริมที่ทำให้เกิดภาวะการพึ่งพา ภาวะการเอาเปรียบด้วยการกดขี่ข่มเหงผู้อื่น หรือ ลักษณะการปฏิบัติแบบสองมาตรฐาน และประการสุดท้าย ความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากความรู้สึถูกเปรียบเทียบกับ เป็นความเหลื่อมล้ำในเชิงโครงสร้าง ความเหลื่อมล้ำทางการกระจายทรัพยากร หรือ ความเหลื่อมล้ำทางโอกาส ซึ่งความเหลื่อมล้ำทั้งสามประการนั้น ต่างเชื่อมโยงและส่งผลซึ่งกันและกัน

ในปัจจุบันประเทศไทยได้ใช้รูปแบบการบริหารแบบกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลมาจากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2543 ตามลำดับ รัฐจำเป็นต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถพึ่งตนเองได้โดยการตัดสินใจของท้องถิ่นและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐโดยพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นตนเอง และปรับปรุงระบบการบริหารรายได้ท้องถิ่นโดยพยายามลดการพึ่งพาเงินจากรัฐ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 73 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

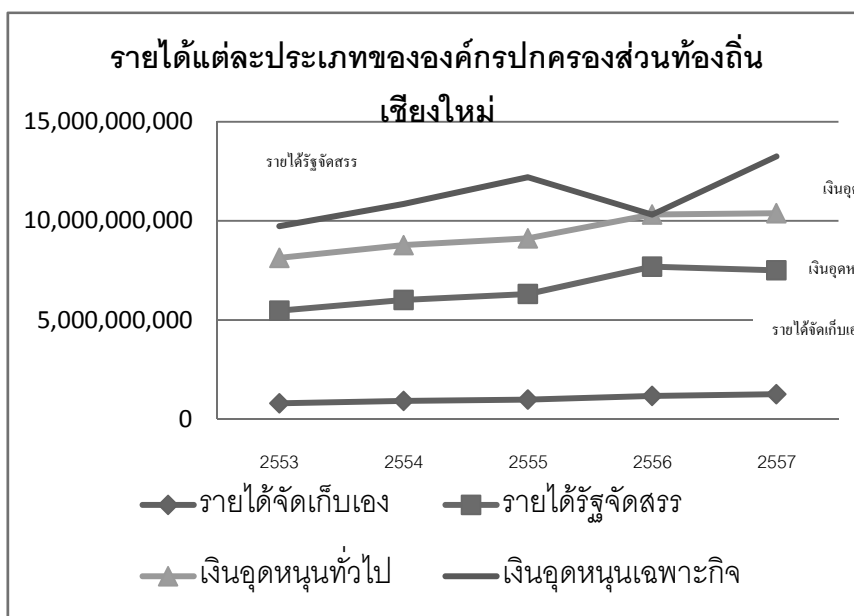
มาตรา 66 และพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (2537) มาตรา 74-82 เพื่อใช้ในการกำหนดการจัดสรรงบประมาณให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ตามลำดับ ภายใต้หลักการให้ความสำคัญกับหลักการของความมีประสิทธิภาพโดยอาศัยแนวคิดที่ว่า การเงินต้องเป็นไปตามภารกิจ รายรับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ควรที่จะอยู่บนฐานของการเป็นปัจจัยการผลิต หรือเป็นการจัดเก็บที่ทำให้เกิดการบิดเบือนของการใช้ทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจ ที่อาจกล่าวได้ว่า อำนาจการหารายได้ควรที่จะกำหนดให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุดให้ได้รับการจัดสรรมากที่สุด (สกันธ์ วรรณวัฒน์, 2553, 10-13) ดังนั้น การบริหารงานคลังส่วนท้องถิ่น จึงถือเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างมาก ซึ่งการบริหารงานคลังส่วนท้องถิ่นให้มีศักยภาพได้นั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการลดภาวะความเหลื่อมล้ำที่อาจเกิดขึ้น เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบกลายเป็นปัญหาต่อการบริหารจัดการโดยภาพรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยในผลการวิจัยเรื่องความเหลื่อมล้ำทางการคลังท้องถิ่นและแนวทางการปฏิรูปเงินอุดหนุนของ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ พิชิต รัชตพิบูลภพ ดารุณี มแก้ว และ พิชิตชัย กิ่งพวง (2557, 20) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของ Boadway & Shah (2007) ในการจำแนกความเหลื่อมล้ำเป็น 2 ระดับ คือ ระดับแรก ความเหลื่อมล้ำแนวตั้ง หมายถึง ความแตกต่างทางการคลังระหว่างรัฐบาลและหน่วยงานท้องถิ่นซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการจัดสรรรายได้ไม่สมดุลกับด้านการจัดสรรรายจ่าย ซึ่งสะท้อนในคำกล่าวของคนท้องถิ่นที่ระบุว่า “ได้รับการกักตุนเงินแต่เงินไม่ตามมา” ระดับที่สอง คือ ความเหลื่อมล้ำตามแนวนอน หมายถึง ความแตกต่างทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเดียวกันที่มีสภาพคล้ายคลึงกัน เช่น เทศบาล หรือ อบต. ในภาคเหนือ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดสรรงบประมาณที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างกัน เนื่องจากสาเหตุการกระจุกตัวของเศรษฐกิจทำให้ ฐานภาษีท้องถิ่นและภาษีที่จัดสรรแตกต่างกันอย่างมาก

ในบทความนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาบริบทพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีขนาดของพื้นที่ใหญ่เป็นลำดับแรกของภาคเหนือครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 20,107 ตารางกิโลเมตร และมีประชากร 1,611,413 คน นับเป็นลำดับ 5 ของประเทศ อีกทั้ง หากจะต้องทำการวิเคราะห์เพื่อหาความเหลื่อมล้ำทางการคลัง จำเป็นต้องหาจังหวัดที่มีจำนวนของเทศบาลตำบล และ อบต. ที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน เพื่อการเปรียบเทียบจะได้ไม่มีความโน้มเอียง รวมถึงควรเป็นพื้นที่ที่มีแนวโน้มของรายได้ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาจากข้อจำกัดในการใช้เพื่อหาความเหลื่อมล้ำทางการคลัง จึงพบว่า จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจังหวัดที่สามารถใช้เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม และมีความเป็นรูปธรรม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วย อบจ. จำนวน 1 แห่ง เทศบาลนคร จำนวน 1 แห่ง เทศบาลเมือง จำนวน 4 แห่ง เทศบาลตำบล จำนวน 115 แห่ง และ อบต. จำนวน 90 แห่ง ซึ่งผู้เขียนได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยสำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นจึงนำข้อมูลจากสถิติด้านการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ระหว่างปีงบประมาณ 2553-2557 รวมเป็นระยะเวลา 5 ปี มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้เครื่องมือคำนวณดัชนีชี้วัดความเหลื่อมล้ำ ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) การประมวลผลข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์เพื่อกำหนดเส้นลอเรนซ์ (Lorenz Curve) และการหาค่าดัชนีไทล์ (Theil Index) (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสถียรธรรม, 2552, 729-731) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน และค้นหาข้อมูลทางวิชาการ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจะได้มีการนำเสนอแนะเชิงนโยบายของการศึกษา

การลดความเหลื่อมล้ำทางการคลังในระดับประเทศมาใช้เป็นแนวทางเพื่อประกอบการหาแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และสภาพสังคมของประเทศด้วย

ข้อมูลพื้นฐานทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่

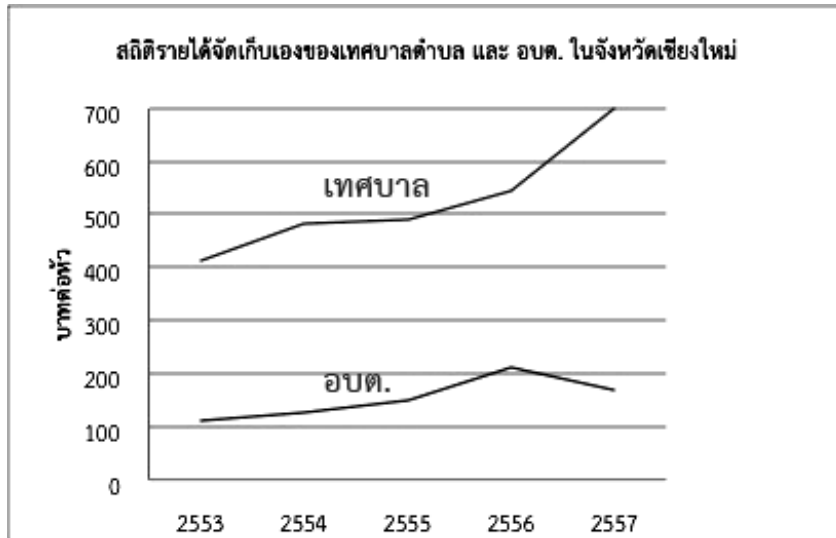
จากการที่ผู้เขียนเก็บรวบรวมข้อมูลทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิของสำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่ในส่วนของการรายได้และรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากนั้นจึงนำข้อมูลมาสร้างเป็นแผนภูมิ เพื่อแสดงการเปรียบเทียบรายได้ในแต่ละประเภท และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการประมวลผลในการสร้างเส้นลอเรนซ์ เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลให้เห็นความชัดเจนในด้านความเหลื่อมล้ำทั้งในแนวดิ่งและแนวนอน โดยเมื่อวิเคราะห์รายได้รวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมี รายได้รวม 9,737,781,956 บาท 10,862,437,034 บาท 12,210,223,920 บาท 10,322,406,534 บาท และ 13,258,949,233 บาท ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในปีงบประมาณ 2553 2554 2555 2556 และ 2557 จะเห็นว่าอัตรารายได้รวมในปีงบประมาณ 2556 มีอัตราต่ำที่สุด เมื่อทำการแยกประเภทของรายได้จะเห็นว่า รายได้จัดเก็บเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอัตราต่ำที่สุด แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในด้านรายได้ที่รัฐจัดสรรให้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ในปีงบประมาณ 2557 มีอัตราลดลงเล็กน้อย ส่วนด้านรายได้จากเงินอุดหนุนทั่วไปมีอัตราที่ค่อนข้างใกล้เคียงกันในทุกปีงบประมาณ ทั้งนี้ ในส่วนเงินอุดหนุนเฉพาะกิจนั้น มีอัตราเพิ่มขึ้นในทุกปีงบประมาณ รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1: แสดงรายได้แต่ละประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2553-2557

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดใหม่, 2557

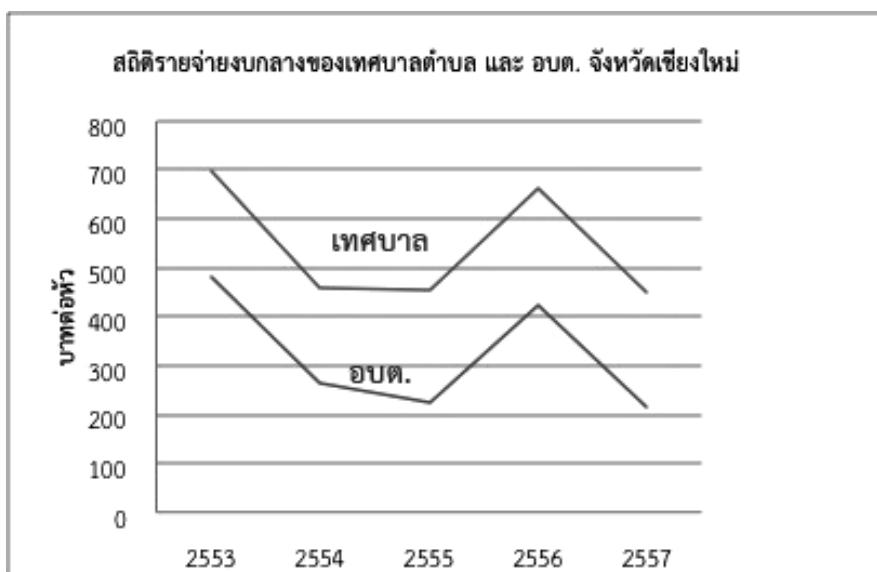
เมื่อพิจารณาเฉพาะในส่วนของการจัดเก็บรายได้ที่ทำการเปรียบเทียบระหว่างเทศบาล กับ อบต. พบข้อสังเกต แผนภูมิที่ 2

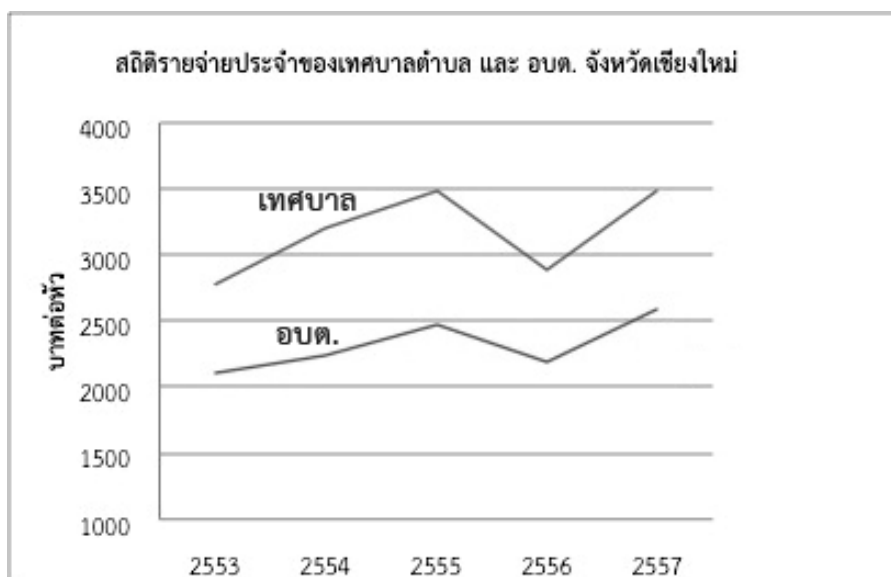
แผนภูมิที่ 2: สถิติรายได้จัดเก็บเองของเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดใหม่ 2557

จากข้อมูลรายได้ด้านการจัดเก็บรายได้เองของเทศบาลตำบล และ อบต. จะเห็นได้ว่าค่อนข้างมีความแตกต่างกันมากอย่างเห็นได้ชัด โดยมีความต่างกันถึง 300 บาทต่อหัวในช่วงปีงบประมาณ 2553 และมีความต่างกันกว่า 500 บาทต่อหัวในช่วงปีงบประมาณ 2557 ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำอย่างมากในด้านรายได้ในการจัดเก็บเอง ซึ่งส่งผลในการบริหารจัดการงบประมาณในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันอย่างมาก และจากข้อมูลในหลายปีที่ผ่านมา รายได้ในการจัดเก็บเองของเทศบาลตำบลกลับมีแนวโน้มที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่รายได้ในการจัดเก็บเองของ อบต. กลับมีแนวโน้มลดลง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในส่วนของด้านรายจ่ายงบกลาง จากผลการศึกษาในช่วงปีงบประมาณ 2553-2557 จะเห็นว่า รายจ่ายงบกลางมีความเหลื่อมล้ำกันค่อนข้างสูงตลอด 5 ปีที่ผ่านมาทั้งในส่วนของรายจ่ายงบกลาง และรายจ่ายประจำ แสดงดังแผนภูมิที่ 3 - 4

แผนภูมิที่ 3: สถิติรายจ่ายงบกลางของเทศบาลตำบลและ อบต. ในจังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่, 2557

แผนภูมิที่ 4: สถิติรายจ่ายประจำของเทศบาลตำบล และ อบต. ในจังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่, 2557

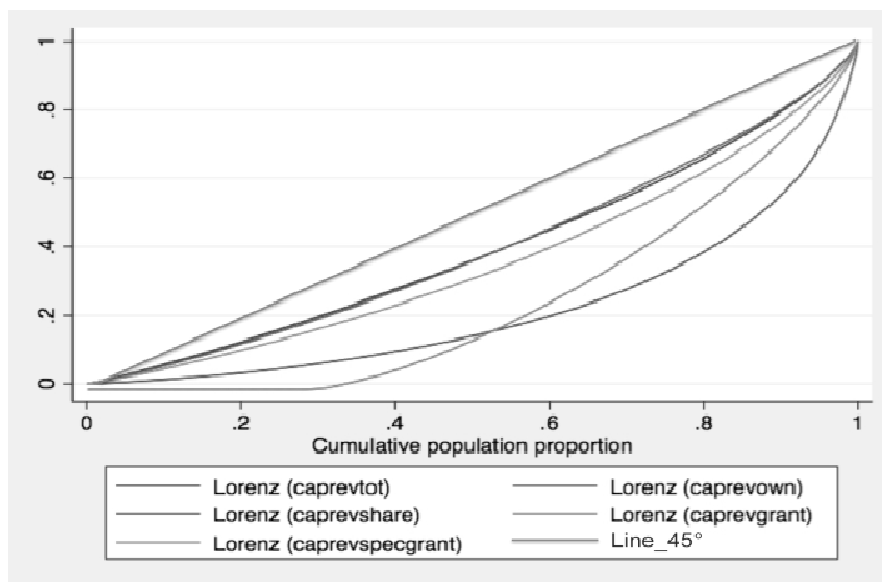
จากแผนภูมิที่ 3 เทศบาลตำบลมีอัตรารายจ่ายงบกลาง มากกว่า อบต. ซึ่งมีความต่างถึง 200 บาทต่อหัว ซึ่งเกิดความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายอย่างมาก เนื่องจากชุมชนเมืองมีความต้องการสูงกว่าชนบทจึงมีอัตรารายจ่ายที่สูงกว่า อบต. และด้วยเหตุผลที่ว่ารายได้ ของเทศบาลตำบลมีสูงกว่า อบต. จึงเป็นเหตุให้อัตรารายจ่ายของเทศบาลตำบลมีสูงกว่า อบต. ในขณะที่ด้านรายจ่ายประจำ จากแผนภูมิที่ 4 พบว่า ในช่วงปีงบประมาณ 2553-2557 จะเห็นว่า รายจ่ายประจำมีความเหลื่อมล้ำกันค่อนข้างสูงตลอด 5 ปีที่ผ่านมา โดยเทศบาลตำบลมีอัตรารายจ่าย มากกว่า อบต. ซึ่งมีความต่างถึง 900 บาทต่อหัว ซึ่งเกิดความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายอย่างมาก เนื่องจากเทศบาลตำบลเป็นหน่วยงานในระดับสูงกว่า อบต. จึงอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้รายจ่ายประจำของเทศบาลตำบล จึงมีอัตราที่สูงกว่า ทั้งด้านเงินเดือนและอุปกรณ์ต่างๆ

ดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่

ภาพสะท้อนจากมุมอื่น: ความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวคิด

การพิจารณาในส่วนของเทศบาลตำบล อบต. และ อบจ. ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวคิด ซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำจากภาพสะท้อนมุมอื่นที่แสดงภาพความแตกต่างในระดับเทศบาลตำบลและ อบต. โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) ซึ่งมีค่าระหว่าง 0-1 โดย 0 = เท่าเทียม 1 = ไม่เท่าเทียมกันมากที่สุด โดยค่า 0.0 - 0.3 หมายถึง มีการกระจายรายได้ได้ดี หรือค่อนข้างดี ค่าดัชนี 0.4 - 0.5 หมายถึง เกิดความเหลื่อมล้ำ และค่าดัชนีเกินกว่า 0.5 ถือว่า เกิดความเหลื่อมล้ำมาก และการศึกษาดัชนีแบบไธล์ (Theil Entropy Index) ที่สามารถบอกได้ถึงความไม่เท่าเทียม ของทุกคนในกลุ่ม และแต่ละกลุ่ม โดยดัชนีแบบไธล์ นั้น ไม่มีค่ามาตรฐานที่แน่นอนยิ่งค่าสูง แสดงถึง ความไม่เท่าเทียมกันสูง แต่หากไม่มีความไม่เท่าเทียมกันเลย = 0 ซึ่งจากการวิเคราะห์ดัชนีทั้ง 2 แบบ ทั้งนี้ ได้นำข้อมูลของสำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงปีงบประมาณ 2553 - 2557 นั้น มาดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Stata ประมวลผลได้ยืนยันว่าการจัดเก็บรายได้เองต่อหัว มีความเหลื่อมล้ำสูงที่สุด แสดงผลโดยนำเสนอในรูปเส้นลอเรนซ์

จากผลการศึกษาในระยะเวลา 5 ปี นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553 - 2557 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยรวมพบว่า สัมประสิทธิ์จีนิ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.61 และ ดัชนีแบบไธล์นั้นมีอัตราที่สูงอย่างมาก แม้ในช่วงปีงบประมาณ 2555 - 2556 จะมีอัตราลดลงแต่ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ดัชนีแบบไธล์กลับพุ่งขึ้นสูงที่สุดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา โดยจากผลการศึกษาดัชนีแบบไธล์มีอัตรา เฉลี่ยกว่า 1.65 ในส่วนความเหลื่อมล้ำรองลงมา คือ เงินอุดหนุนเฉพาะกิจซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิ เฉลี่ยเท่ากับ 0.51 ซึ่งถือว่า มีอัตราที่สูงและดัชนีแบบไธล์เฉลี่ยเท่ากับ 0.20 ลำดับต่อมาพบความเหลื่อมล้ำของเงินอุดหนุนทั่วไปต่อหัว และเงินที่รัฐจัดสรรต่อหัว โดยมี สัมประสิทธิ์จีนิ เฉลี่ยเท่ากับ 0.25 และ 0.22 ตามลำดับ และ ดัชนีแบบไธล์เฉลี่ยเท่ากับ 0.14 และ 0.11 ตามลำดับ ซึ่งหมายถึงมีการกระจายรายได้ด้านเงินอุดหนุนทั่วไปต่อหัวและเงินที่รัฐจัดสรรต่อหัวมีการกระจายรายได้ค่อนข้างดี โดยจากสถิติรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีงบประมาณ 2553 - 2557 ซึ่งสามารถนำข้อมูลมาแสดงเชิงประจักษ์โดยใช้เส้นลอเรนซ์แสดง เป็นรูปภาพแกนตั้ง หมายถึงสัดส่วนรายได้ และแกนนอน หมายถึง สัดส่วนประชากรซึ่งตามหลักอุดมคติ รายได้จะเท่าเทียมกันเมื่อเป็นเส้นทแยงมุมหรือ 45 องศา แต่ในสภาพความเป็นจริงมีการกระจุกตัว ของรายได้ทำให้เกิดเส้นโค้ง ดังแผนภูมิที่ 5

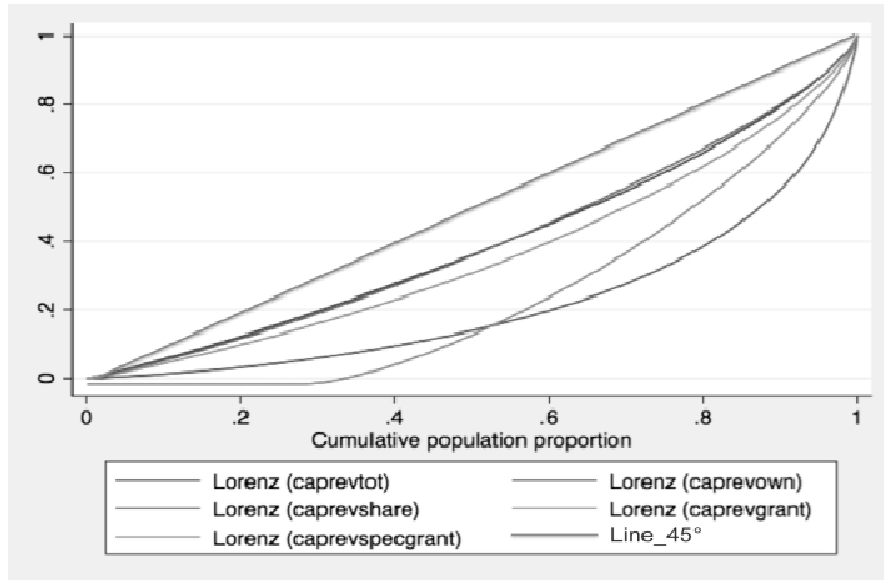
แผนภูมิที่ 5: เส้นลอเรนซ์แสดงรายได้เทศบาล และอบต. จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2553-2557

หมายเหตุ 1 : caprevtot = รายได้รวมต่อหัว caprevown = รายได้จัดเก็บเองต่อหัว
caprevshare = รายได้รัฐจัดสรรให้ต่อหัว caprevgrant = รายได้เงินอุดหนุนทั่วไป
และ caprevspecgrant = รายได้จากเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

หมายเหตุ 2 : ผู้เขียนดำเนินการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการสร้างเส้นลอเรนซ์

สะท้อนจากมุมเดียวกัน: ความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวนอน

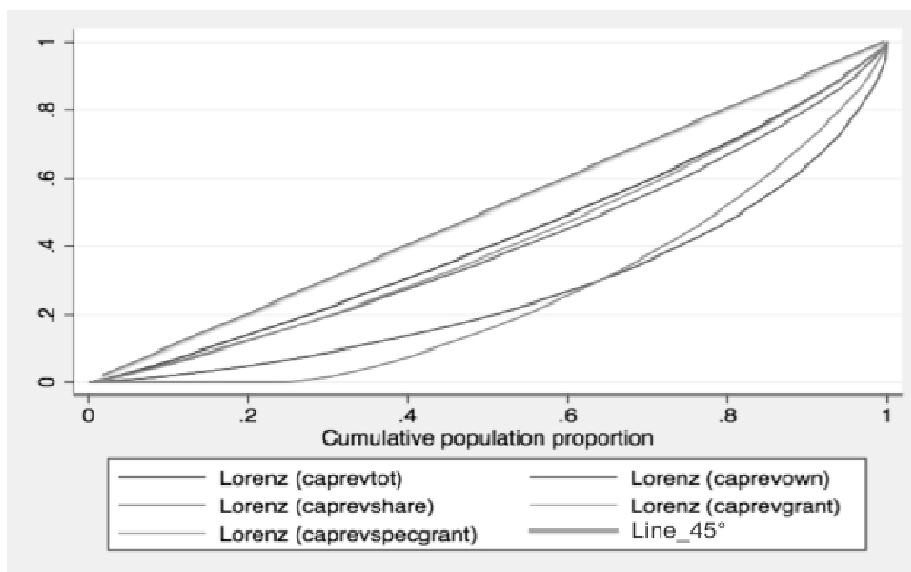
ดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของเทศบาลตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ได้แสดงถึง ความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวนอน ซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำที่เป็นภาพสะท้อนจากมุมเดียวกัน คือ การพิจารณาในระดับเทศบาลตำบลพบว่า การจัดเก็บรายได้เองต่อหัว มีความเหลื่อมล้ำสูงที่สุด จากผลการศึกษาในระยะเวลา 5 ปี นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553-2557 ทั้งนี้ ได้นำข้อมูลของสำนักงานสถิติจังหวัด ในช่วงปี พ.ศ. 2553 – 2557 นั้น มาดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Stata เพื่อประมวลผล พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์จีไน มีแนวโน้มคงที่ในระดับสูง โดยรวมแล้วดัชนีจีไนเฉลี่ยเท่ากับ 0.57 และ ดัชนีแบบไทล์นั้น มีอัตราที่สูงอย่างมากในปี งบประมาณ 2556 โดยในปีงบประมาณ 2557 ลดลงอย่างมาก โดยผลการศึกษาดัชนีแบบไทล์ มีอัตราเฉลี่ยกว่า 1.14 ลำดับต่อมา คือ ความเหลื่อมล้ำด้านเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีไน เฉลี่ยเท่ากับ 0.52 ซึ่งถือว่า มีอัตราที่สูง และดัชนีแบบไทล์เฉลี่ยเท่ากับ 0.20 และลำดับสาม คือ ความเหลื่อมล้ำด้านเงินอุดหนุนทั่วไปต่อหัว และเงินที่รัฐจัดสรรต่อหัวโดยมีสัมประสิทธิ์จีไน เฉลี่ยเท่ากับ 0.28 และ 0.21 ตามลำดับ และ ดัชนีแบบไทล์ดัชนีสลับกัน คือ รายได้ของรัฐจัดสรรมีค่าดัชนีเฉลี่ยมากกว่าเงินอุดหนุนทั่วไปเฉลี่ยเท่ากับ 0.19 และ 0.11 ตามลำดับ ซึ่งหมายถึงมีการกระจาย รายได้ด้านเงินอุดหนุนทั่วไปต่อหัวและเงินที่รัฐจัดสรรต่อหัวมีการกระจาย รายได้ค่อนข้างดี โดยจากข้อมูลสถิติรายได้เทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ปีงบประมาณ 2553-2557 ผู้ศึกษาสามารถนำข้อมูล มาแสดงเชิงประจักษ์โดยใช้เส้นลอเรนซ์แสดงเป็นรูปภาพได้ดังแผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6: เส้นลอเรนซ์แสดงรายได้เทศบาลตำบลจังหวัดเชียงใหม่ปีงบประมาณ 2553-2557

หมายเหตุ : ผู้เขียนดำเนินการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการสร้างเส้นลอเรนซ์

ดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของ อบต.ในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แสดงถึง ความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวนอน ซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำในระดับ อบต. เอง โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Stata ประมวลผลได้ยืนยันว่าการจัดเก็บรายได้เองต่อหัวมีความเหลื่อมล้ำสูงที่สุด จากผล การศึกษาในระยะเวลา 5 ปี นับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553 - 2557 สัมประสิทธิ์จีนี้มีแนวโน้มคงที่ในระดับสูง โดยรวมแล้ว สัมประสิทธิ์จีนี้ เฉลี่ยเท่ากับ 0.48 และดัชนีแบบไทล์นั้น มีอัตราที่สูงอย่างมากในปีงบประมาณ 2556-2557 ลดลงอย่างมาก โดยผลการศึกษาดัชนีแบบไทล์มีอัตราเฉลี่ยกว่า 1.01 ลำดับรองลงมา คือ ความเหลื่อมล้ำด้านเงินอุดหนุนเฉพาะกิจซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนี้ เฉลี่ยเท่ากับ 0.47 ซึ่งถือว่า มีอัตราที่สูง และดัชนีแบบไทล์เฉลี่ยเท่ากับ 0.21 และลำดับต่อมา คือ ความเหลื่อมล้ำด้านเงินที่รัฐจัดสรรต่อหัว และเงินอุดหนุนทั่วไปต่อหัว โดยมีสัมประสิทธิ์จีนี้ เฉลี่ยเท่ากับ 0.21 และ 0.18 ตามลำดับ และ ดัชนีแบบไทล์ดัชนีเฉลี่ยเท่ากับ 0.06 และ 0.09 ตามลำดับ ซึ่งหมายถึง มีการกระจายรายได้ด้านเงินที่รัฐจัดสรรต่อหัวและเงินอุดหนุนทั่วไปต่อหัวและมีการกระจายรายได้ค่อนข้างดี โดยจากข้อมูลสถิติรายได้เทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553-2557 สามารถนำข้อมูลมาแสดงเชิงประจักษ์โดยการใช้เส้นลอเรนซ์แสดง ดังแผนภูมิที่ 7

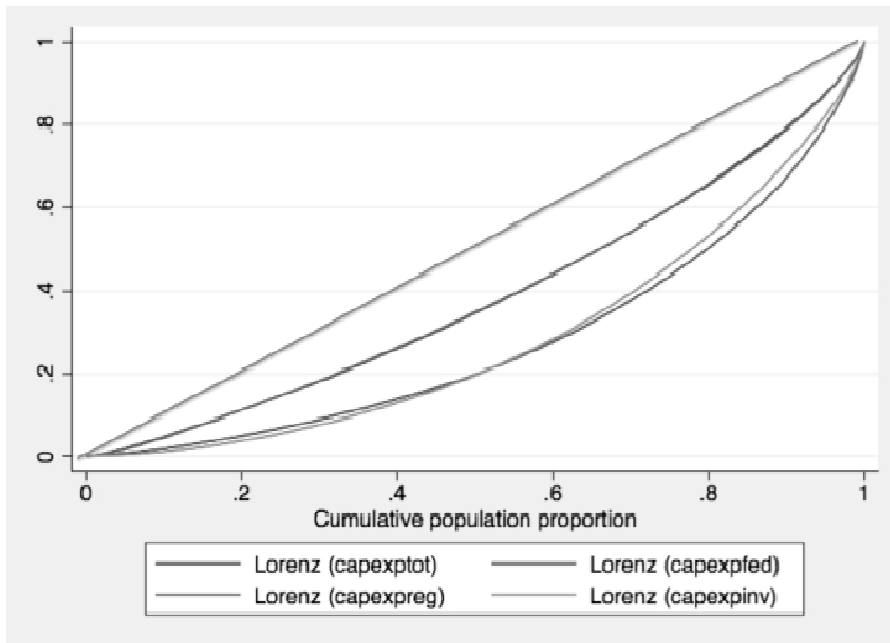

แผนภูมิที่ 7: เส้นลอเรนซ์แสดงรายได้ อบต.จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2553 - 2557
หมายเหตุ: ผู้เขียนดำเนินการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการสร้างเส้นลอเรนซ์

ดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาพสะท้อนจากมุมอื่น: ความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวดิ่ง

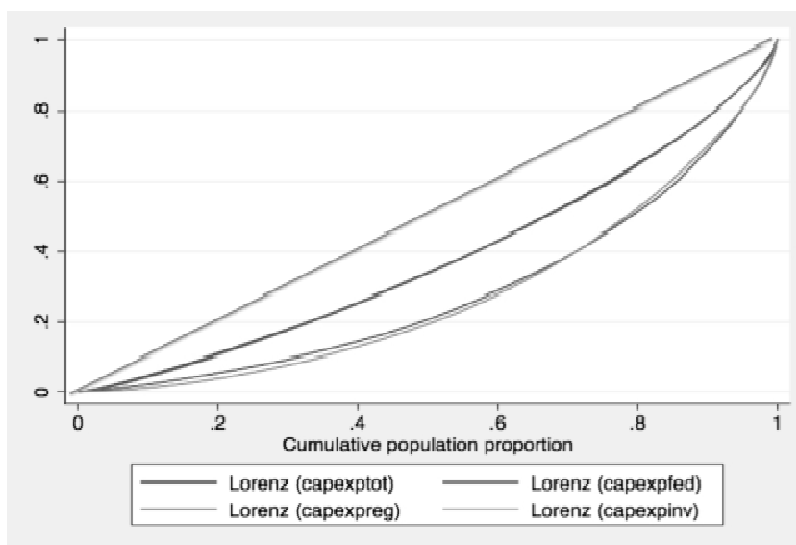
ในส่วนของดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายของเทศบาลตำบลและ อบต.จังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553-2557 ได้แสดงถึงความเหลื่อมล้ำทางการคลัง ที่เกิดขึ้นในแนวดิ่ง ซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำจากภาพสะท้อนในมุมอื่นที่สะท้อนจากองค์กรที่แตกต่างกันในระดับเทศบาลตำบลและ อบต. โดยการคำนวณสัมประสิทธิ์จีนิ Gini Coefficient พบว่า รายจ่ายงบกลางต่อหัวมีความเหลื่อมล้ำสูงที่สุด จากผลการศึกษาในระยะเวลาย้อนหลัง 5 ปี สัมประสิทธิ์จีนิ มีช่วงการเปลี่ยนแปลงระหว่าง 0.3-0.5 สลับปีกัน แต่โดยรวมแล้วสัมประสิทธิ์จีนิ ยังคงมีความเหลื่อมล้ำ โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 0.44 และดัชนีแบบไทลน์มีอัตราที่สูงอย่างมากในปีงบประมาณ 2555 และปีงบประมาณ 2557 ส่วนปีอื่นๆ อยู่ในอัตราที่ต่ำโดยผลการศึกษาดัชนีแบบไทลน์มีอัตราเฉลี่ยเท่ากับ 0.47 ความเหลื่อมล้ำลำดับรองลงมา คือ รายจ่ายลงทุนต่อหัว ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิ เฉลี่ยเท่ากับ 0.43 ที่แสดงว่าเกิดความเหลื่อมล้ำ และดัชนีแบบไทลน์เฉลี่ยเท่ากับ 0.37 ลำดับต่อมา คือ ความเหลื่อมล้ำของรายจ่ายประจำต่อหัว โดยมีสัมประสิทธิ์จีนิ เฉลี่ยเท่ากับ 0.23 และ ดัชนีแบบไทลน์ 0.13 ซึ่งหมายถึง รายจ่ายด้านรายจ่ายประจำต่อหัวมีการกระจายรายจ่ายค่อนข้างดีโดยจากข้อมูลสถิติรายจ่ายของเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ปีงบประมาณ 2553-2557 สามารถนำข้อมูลมาแสดงเชิงประจักษ์โดยใช้เส้นลอเรนซ์ โดยแกนตั้ง หมายถึง สัดส่วนรายจ่าย และแกนนอน หมายถึง สัดส่วนประชากรซึ่งตามหลักอุดมคติรายจ่ายจะเท่าเทียมกันเมื่อเป็นเส้นทแยง หรือ 45 องศา แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้วจะเห็นได้ว่าการกระจุกตัวของรายจ่ายทำให้เกิดเส้นโค้ง ซึ่งสามารถแสดง ดังแผนภูมิที่ 8

- แผนภูมิที่ 8 : เส้นลอเรนซ์แสดงรายจ่ายเทศบาลและอบต.จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2553-2557
- หมายเหตุ 1 : capexptot = รายจ่ายรวมต่อหัว capexpfed = รายจ่ายงบกลางต่อหัว และ capexpreg = รายจ่ายประจำต่อหัว
- หมายเหตุ 2 : ผู้เขียนดำเนินการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการสร้างเส้นลอเรนซ์

สะท้อนจากมุมเดียวกัน: ความเหลื่อมล้ำทางการคลังในแนวนอน

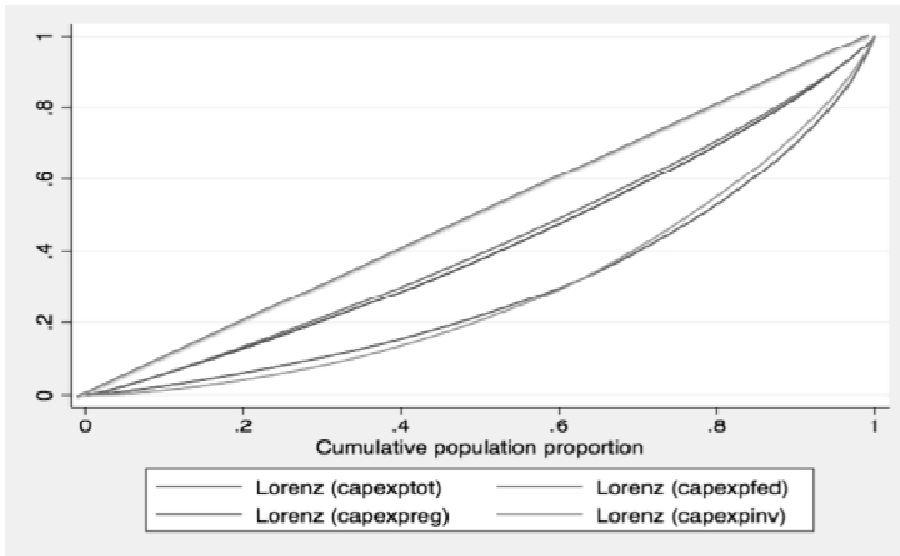
ดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายของเทศบาลตำบลจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553-2557 ได้แสดงถึง ความเหลื่อมล้ำทางการคลังที่เกิดขึ้นใน แนวนอนซึ่งมีความเหลื่อมล้ำในระดับเทศบาล ตำบลเองโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปประมวลผลยืนยันว่า รายจ่ายลงทุนมีความเหลื่อมล้ำสูงที่สุด จาก ผลการศึกษาในระยะเวลาย้อนหลัง 5 ปี สัมประสิทธิ์จีนี้ มีช่วงการเปลี่ยนแปลงระหว่าง 0.3-0.4 สลับปี แต่โดยรวมแล้ว สัมประสิทธิ์จีนี้ ยังคงมีความเหลื่อมล้ำ โดยรวมแล้วสัมประสิทธิ์จีนี้ เฉลี่ยเท่ากับ 0.43 และดัชนีแบบโทล์นั้นม้อตรา ที่สูงอย่างมากในปีงบประมาณ 2555 และปีงบประมาณ 2557 ส่วนปีอื่นๆ อยู่ในอัตราที่ต่ำ โดยผลการศึกษาดัชนี แบบโทล์มีอัตราเฉลี่ย เท่ากับ 0.41 ลำดับสอง คือ ความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายลงทุนต่อหัว ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนี้ เฉลี่ยเท่ากับ 0.43 ที่แสดงว่า เกิดความเหลื่อมล้ำ และดัชนีแบบโทล์เฉลี่ยเท่ากับ 0.43 ซึ่งมากกว่าดัชนีแบบโทล์ ของ รายจ่ายลงทุน และลำดับสาม คือ ความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายประจำต่อหัว โดยมีสัมประสิทธิ์จีนี้ เฉลี่ยเท่ากับ 0.25 และ ดัชนีแบบโทล์ 0.15 ซึ่งหมายถึงรายจ่ายด้านรายจ่ายประจำต่อหัวมีการกระจายรายจ่ายค่อนข้างดี โดยจากข้อมูลสถิติรายจ่ายของเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ปีงบประมาณ 2553-2557 สามารถนำข้อมูลมาแสดง เติ่งประจักษ์ โดยการใช้เส้นลอเรนซ์แสดงดังแผนภูมิที่ 9

แผนภูมิที่ 9: เส้นลอเรนซ์แสดงรายจ่ายเทศบาล จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2553-2557

หมายเหตุ : ผู้เขียนดำเนินการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการสร้างเส้นลอเรนซ์

ดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำด้านรายจ่ายของ อบต. ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงระยะเวลา ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553 - 2557 ได้แสดงถึงความเหลื่อมล้ำทางการคลังที่เกิดขึ้นในแนวนอน ซึ่งเป็นความเหลื่อมล้ำในระดับ อบต. เอง โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Stata ประมวลผลยืนยันว่า รายจ่ายลงทุนมีความเหลื่อมล้ำสูงที่สุด จากผลการศึกษา ในระยะ เวลายุ่นหลัง 5 ปี สัมประสิทธิ์จีไน มีช่วงการเปลี่ยนแปลงระหว่าง 0.3-0.4 แต่โดยรวมแล้วสัมประสิทธิ์จีไน ยังคงมีความเหลื่อมล้ำโดยรวมเฉลี่ย เท่ากับ 0.42 และโดยผลการศึกษาดัชนีแบบไทล์มีอัตราเฉลี่ยเท่ากับ 0.31 ลำดับ สองคือ ด้านรายจ่ายงบกลาง ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีไน เฉลี่ยเท่ากับ 0.41 ที่แสดง ว่าเกิดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งค่อนข้าง ใกล้เคียงกับ รายจ่ายลงทุน และดัชนีแบบไทล์เฉลี่ยเท่ากับ 0.40 ซึ่ง มากกว่าดัชนีแบบไทล์ของรายจ่ายลงทุน และ ลำดับสาม คือ ด้านรายจ่ายประจำต่อหัว โดยมีสัมประสิทธิ์จีไน เฉลี่ยเท่ากับ 0.16 และ ดัชนีแบบไทล์ 0.05 ซึ่งหมายถึง รายจ่ายด้านรายจ่ายประจำต่อหัวมีการกระจายรายจ่ายค่อนข้างดีมาก โดยจากข้อมูลสถิติรายจ่ายของเทศบาล ในจังหวัดเชียงใหม่ปีงบประมาณ 2553-2557 สามารถนำข้อมูลมาแสดงเชิงประจักษ์โดยการใช้เส้นลอเรนซ์แสดง ดังแผนภูมิที่ 10

แผนภูมิที่ 10: เส้นลอเรนซ์แสดงรายจ่ายของอบต.จังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2553-2557

หมายเหตุ : ผู้เขียนดำเนินการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการสร้างเส้นลอเรนซ์

สรุป

แนวทางเพื่อกำหนดนโยบายการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้สามารถลดช่องว่างทางการคลังและลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นโดยสามารถแบ่งเป็น 2 ข้อ โดยข้อเสนอนี้แรก จะเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการวางแผนในระยะยาว และข้อเสนอนี้ที่สอง จะเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการวางแผนในระยะสั้นภายใน 1 - 3 ปี ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

ข้อเสนอนี้แรก การขยายฐานภาษีให้ท้องถิ่นคือภาษีทรัพย์สินซึ่งการจัดเก็บภาษีทรัพย์สินที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างจะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น ด้วยเหตุผลว่าประชาชนที่เป็นเจ้าของที่ดินและที่อยู่อาศัยจะต้องทำการเสียภาษีซึ่งจะส่งผลให้ฐานภาษีขยายกว้างขึ้น การบริหารงานคลังของท้องถิ่น จะสามารถจัดเก็บภาษีได้มากขึ้น ย่อมส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และยังเป็นการลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน และถือได้ว่าเป็นการเพิ่มอำนาจและอิสระทางการคลังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บรายได้เอง ซึ่งจะทำให้การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมีความเข้มแข็งมากขึ้น และเมื่อพิจารณาในด้านประชาชนในพื้นที่ที่จะต้องจ่ายภาษีโดยตรงให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเกิดการตื่นตัวในการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ในการตรวจสอบว่า หน่วยงานในท้องถิ่นของตนเองนั้นได้นำเงินภาษีไปทำอะไร มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่หรือไม่ และในด้านผู้บริหารท้องถิ่นเองย่อมจะเกิดการตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อประชาชนมากขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะที่สอง วิธีการในการแก้ปัญหาช่องว่างทางการคลังหรือความเหลื่อมล้ำในด้านรายได้ที่เกิดขึ้นนั้น จะมีวิธีการคือการคำนวณช่องว่างทางการคลัง ที่บ่งบอกถึงความยากจน ซึ่งจะเป็นวิธีการที่ช่วยเพิ่มงบประมาณแก่พื้นที่ยากจนที่อยู่ต่ำกว่าค่ามัธยฐานมาใช้เพื่อเป็นข้อมูลในการคำนวณ ตามการศึกษาของดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ พิชิต รัชตพิบูลภพ ดารุณี พุ่มแก้ว และ พิชิตชัย กิ่งพวง (2557, 139) ที่เสนอสถานการณ์หนี้มูล เช่น โดยอิงแนวคิด Targeting for the Poor และนโยบายลดช่องว่างทางการคลัง โดยการกำหนดค่ามัธยฐาน (Median Income) เป็นรายได้ขั้นต่ำที่ทุกเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบลควรจะได้รับ ซึ่งผู้เขียนบทความวิชาการได้นำมาประยุกต์ใช้กับข้อมูลในปีงบประมาณ 2557 ในการคำนวณช่องว่างทางการคลัง พบว่า ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลกว่า 60 แห่งมีรายได้รวมต่ำกว่ามาตรฐานโดยเฉลี่ย 733.94 บาทต่อคน ควรมีการให้เงินอุดหนุนเพื่อปิดช่องว่างทางการคลัง โดยใช้ ช่องว่างทางการคลัง $\times$ จำนวนประชากร พบว่า ต้องใช้เงินอุดหนุนจำนวน 439.8 ล้านบาท ในส่วนของเทศบาลกว่า 60 แห่งมีรายได้รวมต่ำกว่ามาตรฐานโดยเฉลี่ย 667.03 บาทต่อคน ควรมีการให้เงินอุดหนุนเพื่อปิดช่องว่างทางการคลังโดยใช้ ช่องว่างทางการคลัง $\times$ จำนวนประชากร พบว่า ต้องใช้เงินอุดหนุนจำนวน 300.8 ล้านบาท

ผลจากการที่ผู้เขียนได้เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงปีงบประมาณ 2553 – 2557 นั้น พบว่า เมื่อรวมเงินอุดหนุนที่จะต้องมีการปิดช่องว่างทางการคลัง รวม 740.6 ล้านบาท (ข้อมูลปีงบประมาณ 2557) และพบข้อสังเกตในหลายประการ โดยเฉพาะเมื่อได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำทางการคลังแล้ว เห็นควรที่จะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของความพึงพอใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อการให้บริการสาธารณะ เพื่อหาข้อมูลที่อาจยืนยันแย้ง หรือข้อมูลที่สอดคล้องต่อการอธิบายภาพความเหลื่อมล้ำได้อย่างชัดเจนเพิ่มมากขึ้น โดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดเชียงใหม่เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการศึกษาในเชิงระเบียบวิธีวิจัยอันจะนำไปสู่ผลของการนำไปปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องทั้งในมุมเดียวกันและจากมุมอื่น

เอกสารอ้างอิง

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม (2552) การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจายได้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์

แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2553). การคลังท้องถิ่น: รวมบทความวิจัยเพื่อเพิ่มพลังให้ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : พี.เอ.ลีฟวิ่ง.

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, พิชิต รัชตพิบูลภพ, ดารุณี พุ่มแก้ว และ พิชิตชัย กิ่งพวง. (2557) การคลังท้องถิ่น

การขยายฐานรายได้และลดความเหลื่อมล้ำ. กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลีฟวิ่ง

สกนธ์ วัชรภูวนา. (2553). การกระจายอำนาจการคลังสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: แนวคิดและ

การปฏิบัติ กรณีศึกษาประเทศไทย กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สำนักงานสถิติจังหวัดเชียงใหม่. (2557). รายงานผลของรายได้-รายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ประจำปีงบประมาณ 2553 – 2557. [เอกสารอัดสำเนา].

Boadway, R. W. & Shah, A. (2007). Intergovernmental Fiscal Transfers: Principles and Practices.

Washington, D. C.: World Bank.